

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 30 - שנת תשפ"א גיליון "בהר-בחוקותי" – כו' אייר תשפ"א, 8 למאי 2021)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "בהר-בחוקותי" – "אָרְץ שֶׁל הָעָם"

במהלך המאה השבע-עשרה, התפתחה בקרב מדענים והוגי דעות הגישה המכניסטית, הטוענת כי העולם כולו הוא מעין "מכונה גדולה", המופעלת (באופן אוטומטי) על ידי מנגנוני סיבה ותוצאה מכניים חיצוניים. כאשר הקשר בין הסיבה לתוצאה, מוגדר על ידי חוקי הטבע. עולם "מכני", ללא כל מטרה, יעוד, או סיבה קיומית.

בין הפילוסופים והמדענים המכניסטיים הראשונים, נהוג למנות את גלילאו גליליי, רנה דקארט, תומאס הובס, פייר גסנדי ורוברט בויל.

חלקם אף סברו כי גם האדם הוא "מכונה", ללא כל "נפש" רוחנית. לאדם אין בחירה חופשית וכל ההחלטות שהוא "עושה", הן תוצאה מכנית של השפעות הסביבה עליו.

אולם, תורת ישראל רואה באדם יצור תבוני וחופשי, האחראי למעשיו. יצור היכול ונדרש להבחין בין טוב לרע ולבחור בטוב.

ואכן, כבר בראשית ימי העולם, הקב"ה העניש את אדם וחוה על שאכלו מעץ הדעת בניגוד לציווי וקיינ נענש על שרצח את הבל, למרות שמעולם לא נאסר עליו הדבר. היית צריך להבין לבד שזה אסור, אומר לו הקב"ה. ולו רק בבחינת - מה ששנא עליך, אל תעשה לחברך...

ומן האדם, לעולם. היהדות אינה רואה את העולם - את היקום ואת הטבע כ"אוטומט", אלא ככלי העומד לשירותו של האדם, בדרך להגשמת יעודו האלוקי.

על כך אמרו חז"ל: מדוע נברא האדם – "נזר הבריאה", דוקא בסוף!?

ותשובתם: משל למלך שבנה ארמון והכין סעודה ואחר כך הזמין אורחים (סנהדרין ל"ח, ע"א). תשובה המלמדת שהאדם הוא ה"אורח" העיקרי, שעבורו ובשבילו נברא העולם.

זאת ועוד. כאשר התורה מתארת את בריאת העולם היא מציינת את ימי הבריאה: "וַיְהִי עֶרְבַּ וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שְׁנִי" (בראשית א, ח), יום שלישי ועוד. ואילו בעת סיום הבריאה ביום שישי כתוב: "וַיְהִי עֶרְבַּ וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי" (שם, לא), בתוספת הא הידיעה.

חז"ל מסבירים, שהתורה מתכוונת ליום שישי מסויים – ליום השישי בחודש סיון שבו ניתנה התורה. ללמדך, שאכן הבריאה הסתיימה ביום השישי, אבל היא היתה בריאה "על תנאי" התלויה ועומדת עד יום השישי בסיון, בשנת 2,448 לבריאת העולם. יום בו בני ישראל היוצאים ממצרים קיבלו עליהם את התורה. רק אז התברר שלעולם יש יעוד רוחני, סיבה וזכות קיום. רק אז בעצם הושלם מעשה הבריאה במלואו.

ללמדך, שגם אם ניתן לראות את העולם כמכונה, אזי זהו "מכניזם" שנברא עבור מטרה ויעוד והוא מתנהל בהתאמה ובהשלמה לעולם הרוח האלוקי.

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

דברינו נכונים ביחס לאנושות כולה. וביחס לעם ישראל, הם נכונים במשנה תוקף, כמובא בפרשתנו, פרשת "בְּחֻקֵּי".

עם ישראל נדרש להיות "אור לגויים", המוביל הרוחני של האנושות כולה. ולכן הקב"ה מדגיש ואומר כי ההצלחה הפיזית של עם ישראל - הפריחה, הצמיחה, החקלאות, הבריאות והבטחון, כולם תלויים בתנאי עיקרי אחד: "אם בְּחֻקֵּי תֵלְכוּ...". (ויקרא כו, ג). אם תקיימו את היעוד שלכם, אז הבריאה תשרת אתכם ותסייע לכם.

"אם בְּחֻקֵּי תֵלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם" (ויקרא כו, ג). או אז, "וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַתָּה הָאָרֶץ יְבוּלָה וְעַץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִי... וְיִשְׁבְּתֶם לְבִטַח בְּאֲרָצְכֶם... וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאֲרֶץ...". (שם ד - ז).

והדברים נכונים ביתר שאת וביתר תוקף ביחס לקשר שבין עם ישראל לארצו. עמים רבים וכובשים רבים ניסו להתיישב כאן ולא עלתה בידם והארץ היתה עזובה ומדוכאת, כלשונו של הסופר מארק טוויין (1876). כי ארץ ישראל שמרה ונתנה את טובה, רק לבניה.

על כך אמר הרמב"ן - רבי משה בן נחמן, מגדולי הראשונים - פוסק, פרשן, משורר, הוגה, מקובל ורופא (ספרד, נפטר בשנת 1270), בביאורו לפסוק מפרשתנו: "וְהִשְׁמַתִּי אֶנִּי אֶת הָאָרֶץ וְשָׂמֹנוּ עָלֶיהָ אֵיבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ" (ויקרא כו, לב). זוהי בשורה טובה, "שאינן ארצנו (הטובה והרחבה), מקבלת את אויבינו... כי מאז יצאנו ממנה לא קיבלה (אף) אומה ולשון, וכולם משתדלים להושיבה ואין לאל ידם".

והנה, בימי גלות בית ראשון בבל, התנבא הנביא יחזקאל ואמר: "וְאֶתֶם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנַפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לָבוֹא" (יחזקאל לו, ח). נבואה שכל כולה פניה לארץ ישראל - בְּנִיךָ "קָרְבוּ לָבוֹא" - קרבים ובאים חזרה לארצם. הם כבר בדרך חזרה מן הגלות. על כן, הרי ישראל (האדמה, ההרים והעמקים, הגבעות והוואדיות), "לא תהיו עוד שממה, כי אם תגדלו ענפים ותשאו פרי למאכל לעמי ישראל..." (מצודת דוד).

את הקשר המיוחד בין ארץ ישראל לעם ישראל, ראינו שוב, בשיבת ציון של "דורנו". כיום, לאחר יותר ממאה שנות ציונות והתיישבות (נקודת ציון בזמן: פתח תקווה - "אם המושבות", נוסדה בשנת 1878), אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁלִי יָפָה וְגַם פּוֹרְחַת (מילים ולחן: דתיה בן דור). הרבה יותר מכל הארצות שסביבנו והיא נותנת את טובה לבניה.

נחתום במילות שירו של שייקה פייקוב (מילים ולחן) - אֲרֶץ, העוסק בקשר שבין עם ישראל לארצו, בבחינת: אֲרֶץ שֶׁל הָעָם, אֲרֶץ לְעוֹלָם.

אֲרֶץ, אֲרֶץ, אֲרֶץ,	אֲרֶץ שְׁנֵהָב
אֲרֶץ תְּכוּל אֵין עֵב,	הִיא לָנוּ אִם וְאֵב
וְהִשְׁמֵשׁ לָהּ	אֲרֶץ שֶׁל הָעָם
כְּדָבֵשׁ וְחֵלֵב,	אֲרֶץ לְעוֹלָם
אֲרֶץ בָּהּ נוֹלְדָנוּ	אֲרֶץ בָּהּ נוֹלְדָנוּ
אֲרֶץ בָּהּ נַחֲיָה	אֲרֶץ בָּהּ נַחֲיָה
וְנִשְׁבַּ בָּהּ, יְהִיָּה	יְהִיָּה מֵה שִׁיְהִיָּה.
מֵה שִׁיְהִיָּה	

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

והנה למרבה הפלא, שייקה פייקוב שגדל בקיבוץ אשדות יעקב, עוסק בבית האחרון של שירו גם בהיבט הרוחני של הקשר בין העם והארץ – התורה והאמונה. קשר המהות וה"יעוד", בו עסקנו במאמר זה.

אָרֶץ, אָרֶץ, אָרֶץ,
אָרֶץ הַתּוֹרָה
אֶת מְקוֹר הָאוֹר
וּשְׁפַת הָאֱמוּנָה...

מרכת שבת fe

מה רוט

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חבריך.**